

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

№ 47.

У Суботу 20. Новембра

1843.

Д Р А Г А.

Одъ старина свѣту веѣ на гласу
 Меѣ двѣ воде градъ на брду стон;
 Свою древностъ гледеѣ у таласу,
 Па и славу у свомъ сретвомъ часу,
 Ког' Београдъ називаю свон.

Ту живота прве дане сгледа
 Боголюба ћерка, дична Драга,
 Наидражја измеѣ драги чеда,
 Сладка радостъ бабе свога седа,
 Наслѣдница небровногъ блага.

У племени првенство е дато
 Ньой меѣ љпим' Србѣ и Раше,
 Драгѣи каменъ, бисеръ, сребро, злато
 Одъ сродни е ньой при љуби слато,
 Ал' именовъ „Драга“ све ѣой даше.

Кадъ е Драги пролеѣе младости,
 И развитакъ настануо цвѣта,
 Мили старцу явише се гости,
 Па задубљивъ у сладвој радости,
 Незна шта се сбыва съ кругомъ свѣта.

Три велможе изъ дальи краина
 Просе ћерцу Боголюба Драгу:
 Дужде одъ Млетака за единца сына,
 Угорскога сестриѣ Паматина,
 Треѣиј краљ е у златномѣ Прагу.

Высоки су гости, ал' немили,
 Мили старцу, ал' не дичной моми,
 Ерѣ су ньойзи веѣ и други были
 Ахъ! и Драги срце ухитрили,
 Па се бѣдна текъ у сметивъ ломи.

Воля драга дѣте у сусѣда,
 Штоно старцу узъ гусле попѣва,
 Ком' на лицу боя у часъ блѣда
 И прекидакъ пѣсме исповѣда:
 Я те љубимъ, твогъ докъ с' боимъ гвѣва.

Кадъ синусе зраци руйне зоре,
 А у Драге двапутъ веѣ чари,
 Клавајоѣ се гости старцу сборе:
 „Отвори намъ стаклене прозоре,
 Да се проспу, оли приме дари.“

„Другой неѣу нѣя подносиѣ више;“
 Сва тронца смѣшеѣи се веле;
 Ерѣ у свакомъ мота холоствѣ дше,
 А старина сузе докъ узбрише,
 Води ћерцу за ручице беле.

Тако пастиръ ягивъ Богу носи
 На спалиште, докъ му срце плаче,
 Па мѣшајоѣ сузе суза роси,
 Старацъ Драги, при разсутой коси,
 Проговара, одъ обычногъ яче:

„Бери мила, бирай теби друга;
 Нѣям' тронци равна кругъ мой нема!“
 Око срца стивите ѣой се туга,
 Ал' ѣой с' яви к'о на небу дуга
 Мило дѣте и љубавъ му нема.

Полу плачемъ спроведеногъ слога
 Рѣчь изустѣи: „Я изказат' неѣу;
 Вечера ко прекрати вам' многа,
 И пѣвача ког' зовете свога,
 Нѣму у часть даемъ мою среѣу.

Опъ нек' каже, и избере мужа,
 Я ѣу быти съ нѣиме ахъ! вѣнчана.“
 Тако клоне после сущца ружа,
 И унило вратъ свой земљи пружа
 К'о што Драга клону одъ тогъ дана.

Еданъ вели: за мене е проста;
 Другѣи: хола; треѣиј: мене неѣе;
 По том' Драга Боголюбу оста;
 Па ю дав за свогъ младогъ госта,
 Ком' е Драга изворъ райске среѣе.

Корнелиѣ С. Поповиѣ.

ПРИДАТЦИ КЪ СРБСКИМЪ СПО- МЕНИЦИМА.

ГРАДЪ ЖУПАНЪВАЦЪ

(Саобштію Іованъ Живановићъ, учитель Свиласнашій.)

Градъ Жупанѣвацъ лежи у Окружию Ягодинскомъ, Срезу Левачкомъ, до 6 сатій далеко одъ Ягодине, на узвышеномъ брдашцу, поредъ рѣке, коя се Жупанѣка зове. Онъ незаузима тако великій просторъ, али е тако тврдъ, да га съ едне стране и садъ іоште небы башъ ласно было развалити. Време му е половиу высине оборило, а са сѣвера една зидава ограда и данасъ здрава читава стои. На нѣму су двѣ велике капиѣ, една съ юга, а друга са сѣвера, а на овима обадвѣма подиже се по една грдна, на полакъ оборена кула. На оной кули, што е на южной страни, сваке године по еданпутъ или двапутъ примѣти се, да неку воду изъ себе пушта; изъ чега наши стари казую, да е то была тамница водена, у којой су се сужници, што су на смртъ были осућени, губили. —

У овомъ истомъ граду налази се и еданъ старый монастырь са дворовима и конацима, кои е некада морао льпо украшенъ быти, како остатци показую. Онъ е, као обычно, къ истоку обраћенъ, и одъ тврдъ стѣна саграћенъ, и, за чудо, олтарь му мало на страни одъ правоъ истока стои, одъ прилке тамо, гди бы требало да е десна пѣвница. Кадъ се у овомъ монастыру служило, у олтарь су водила двоя врата, една изъ цркве, а друга съ поля. Говори се за цѣло, да е овай монастырь до воевана блажене памети србскога вође Караѣорѣа іоштъ у цѣлости быо, и да е у време нѣгове войне развалѣнъ. Нешто камена одавде е однешено у монастырь Калениће, одъ кога е ту сазидана горня препрата. Међу развалинама горнѣга монастыра леже двѣ гробнице, мермеромъ покривене. На нѣи и данъ данашній иду болестници изъ свою околны села и моле се. — У овомъ олтару село Жупанѣвацъ скупля се сваке неделѣ и празника и Богу се моли, за споменъ свои преда-

ка, кои су те задужбине градили. Осимъ тога, сваке четирдесетнице еданпутъ калуђери изъ монастыра Каленића долазе, и болне и старе ту прическую, и литію носе.

Ко е и када основао градъ и монастырь овай, ништа се незна; само то старци приповѣдаю, да е у време Кнеза Лазара ту сѣдио некій славный войвода србскій, по имену и наслову Никола Жупанъ; и едни кажу, да е заповѣдао у Срему, гди га е Кнезь Лазаръ быо поставіо; други опетъ, да е быо кнежевъ войвода, по не сремскій, него одъ Саве и Дунава до Крушевца и рѣке Мораве. О нѣму живи гатка у народу, да му е Милошъ Обилићъ писао за коня Ждрала, на што му Никола одговори, да тога коня неможе нитко ухватити, до самъ онъ Милошъ. На то дође Милошъ, и Ждрала одма, како га е по имену зовуо, ухвати и одведе у Крушевацъ. Одъ овога дакле Николе Жупана названъ е и онай старый градъ и данашнѣ село Жупанѣвацъ.

Одъ града на свои 5 — 600 коракля къ истоку налази се еданъ усредъ поля дубке побіенъ камень, и на нѣму съ грднимъ словима слѣдуюћій написъ: „Постави ови камень Кнезь Иванъ-Бегъ Кнегиньи Анѣлии, а направи га Вранешъ майсторъ.“ — *)

Има іоштъ една приповѣдка у народу о овомъ граду Жупанѣвцу. Кнегиня Милица, пошавши съ великомъ войскомъ и сайномъ свитомъ Николи Жупану у госте, пошлѣ изъ данашнѣгъ села Дубнице улаке свое, да Николи яве, да она иде, па да іой спреми конакъ. Но онъ холе главе човѣкъ одговори овима: „Нема кобила пастуха, па е къ мени дошла.“ Улаца то одъ нѣга чувши, врате се и, кажу кнегиньи. Пошто она то чуе, яко се разлюти, и пошлѣ опетъ улаке къ Николи, да му яве, да ће га она скоро барутомъ и оловомъ поздравити. После тога крене се изъ села Дубнице, дође до мѣста, на комъ е реченый камень, и одма одавде даде ватру на градъ. Видивши Никола, да у кнегинѣ нема

*) Овай написъ Г. саобштителъ написао е у истой формѣ, како е на камѣну, и мы смо га овако прочитали. У.

шале, подкуе коиѣ наопако, и јошть съ неко-
лико поглавица да се у бѣганѣ. Кнегиня до-
ђе у градъ и види, да онога, кога тражи, ту
нема, зато одма пошлѣ за њиме потеру. Ова
га повія и стигне на мѣсту, гди є данасъ се-
ло Надрлѣ, и ту єднога одъ њѣгови другара
подобро надре, одъ чега є в исто село, пош-
то се доцнѣ населило, то име добыло. За-
тѣмъ ѡданде далѣ погоня и стигне на брду,
коє Левачъ одъ Груже дѣлѣ, гди Николи од-
сѣче тивзу, одъ коє се то брдо и данасъ на-
звалѣ Тиква. — Свршивши кнегиня Милица
съ Николомъ што є имала, врати се натрагъ
на оно мѣсто, одакле є топовима градъ бити
почела, и постави онаѣ каменъ, за знавѣ до-
лазка свогъ.*) Одавде пође далѣ и дође на
оно мѣсто, одкудъ є улаке шилаяла, назвавши
га Дубница, по томе, што є ту ѡна войска
дубчити морала, докъ нив одъ Николе одго-
воръ дошао. —

Осимъ свега до сада реченога, налази се
јошть према Жупанѣвачкомъ граду къ запа-
ду на одной блисури нека стара четверугол-
на црквица, врло узка, но доста висока, безъ
олтара и други црквины знакова. Около ове
старине виде се различите подртине, по кои-
ма се заключити дає, да су некада ту были
многи коначи и подруми.

КНЪИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

A' Szerb zsupánok, kiralyok és czárok Pénzei.
Irta Luczenbacher Iános. (XXIII réz nyomattal)
Budán a magy. kir. Egyetem' belüivel. 1843.
Србски Жупана, Кралѣва и Царева Новци.
Списао Јованъ Луценбахеръ (угенога друж-
тва мађарскога гленъ и архиваръ у Пешти)
са XXIII. бакрореза. У Будиму, писмени-
ма крал. угорскогъ свеугилишта. 1843. 72
стране у 8-ни.

(Крапацъ)

Предъ описаниємъ поедини кралѣва и ѡно-
вы новаца налази се родословна таблица вла-
доца србски одъ дома Неманѣва, Мрнявиѣва

до Лазара Гребляновиѣа, коя є као и живо-
тописне черте изъ Давидовиѣевогъ дѣлца:
„Дѣланія къ исторіи србскогъ народа“ — изва-
ђена.

О исторіјској части овога дѣлца, припо-
знати морамо, да нисмо у станю похвално го-
ворити; еръ се потврђаваня Госп. сачинителя,
особито она, коя се Славена тичу, често не-
слажу са исторіјскомъ истиномъ, као што су
намъ јоу најславнии славенски списатели дока-
зали и опредѣлили; но овога причина свакомъ
ће бити позната, кои и мало духъ цѣлогъ са-
давѣгъ Мађарства, а и самы учены и списа-
теля мађарски у смотренію на Славенство у
общте познає. — Мађари, кои су у наше вре-
ме познатый бой противъ народности славен-
ске у Угорској подигли, никако неће да при-
знаду то, да су они народъ, коя є, као ука-
ламљна грана на старіє стабло, у темель и
подлогъ славенскій усађенъ; нипошто неће да
признаду, кояко су, изъ Азіє међъ Славене
дошавши, одъ овы научили, шта ли су одъ
њѣи примили, и управо зато неће да виде ле-
но јошть и садъ говореће и живеће спомени-
ке старогъ славенства у Угорској, него све
то они изъ коєкаквы удалѣны извора тумаче
и изводе, славенске старине и изворе прези-
рући и своєга уваженія неодстоявајући. Само
изъ овога непознанства са езикомъ и старо-
древностима славенскимъ могу се она често
преко мѣре смѣшна толкованя исторіјска и
етимологійска разумѣти, коя се кодъ мађарски
историка о предметима одъ Славена произ-
ходећи, као на пр. о ѡнаименованіямъ жупанѣ,
банѣ, надворный жупанѣ, међа, Будимъ и т.
д., налазе. — Ова неакловость према сла-
венству могла є само и високоученогъ иначе
Г. Луц. навести, те є много коєшта у уводу
своєму у животоописаніямъ србски владоца на-
писао, што бы на умалѣнїє славе славенске и
србске служило, кадъ бы се са истиномъ сла-
гало. — Тако за примѣръ само наводимо, на
стр. 1 таки потврђує: „да пре петогъ столе-
ћа Славени у Европи нису были никако поз-
нати, и да є сумня, да ли су ѡ старѣ Грци и
Римляни познавали.“ — На ово само толико

*) Написъ сасвинѣ друго назує, како се види.

примъчавамо, да е у „Старожитностима Славенскимъ“ првожилство Славена у Европи съ найвећомъ могућомъ исторійскомъ точношћу доказано, као и то, да Херодотови „Спори“ нису ништа друго, него „Сорпи“ или „Срби“, дакле Славени. Но све то мађарски историци неће да знаду, него они на свой начинъ тумаче Јорнадеса и друге, а за найновија изтраживаня првы славенски историка, ма да њ савъ ученъ свѣтъ припознае, њима ни брига ние, — зашто, то намъ толкуе Г. Л. примъчаніе о Раићу на стр. 12., гди каже, да е овај велики заслуга мужъ, као славенскій списатель, одъ рускога Цара златанъ ланаць и колајну за награду добыо: „нису,“ вели, „были тако срећни мађарски пишући Срби, али мађарскомъ народу много вѣрнѣи!“, дакле немађарски пишући списатели у Угорској су издаице? Мађарима се то недопада, еръ бы они сами све имати хтѣли. *Nunc illae laegumae!* — На стр. 3-ћой у примъчанію на врло любопытливъ начинъ поучава насъ, да име гласовиты Турополяца хрватски одъ старога Мађара имена „Турци“ и грчкогъ „*πολλος*-сынъ“ долази, да се дакле превести мора „турски сынови,“ и да су они стара и изворна грана Мађара, но по несрећи пославенѣна! — Хвала Госпд. Луц. што намъ е већ еданпутъ очи отворио, одкудъ у насъ Славена толика имена са кореномъ туръ, на пр. туръ (*taurus*, *der Ur*), Турецъ, Турице, Туровля, Турополь, Турани, турански, Стара и Нова Тура, Турія, турати, туробанъ и т. д. Садъ баръ и то знамо, зашто су се неки туропольски племићи тако жестоки неприятельи славенске народности у наше доба показали. *Es steht im Selbst!* и та њнова стара турскомађарска крвь се е пробудила!! — Особиту любавъ е показао Г. сачинитель према славенској своіой уставной браћи и свима Србима и Илирима у обште, кадъ е у своіой таблици прегледной число свію њи поставіо на 4,697,146. душа; еръ разлика међу њговимъ и правимъ свію Срба и Илира числомъ 7,246,000 само е одъ 2,548,854 душе: ове су вальда све одъ Госп. Луц. Мађарима причис-

лъне, а већ су участие постале по њговомъ мнѣнію блаженства помађареня; али се е у томе преварио, као и онда, кадъ старо србско кралѣвство и царство као провинцію, а владоце као вазалле мађарске сматра. — Али доста е засадъ, мы смо овимъ редцима само хтѣли поштовано общество србско и славенско на то дѣлце позорно учинити, и казати, да е начертаніе и изданіе новаца правый добытакъ за нашу исторію, за кое Госп. Луц. и явно благодаримо; но што се исторійски њговы разсматриваня о Славенима тиче, да то ние за насъ рана.

Кадъ смо ово већ свршили, добыли смо у Србскомъ Нар. Листу добаръ саставакъ Гос. Стоячковића; особито е долеподписанога обрадовало њгово обѣћанъ, да ће се за изтраживанъ старосрбски новаца бринути, еръ се и онъ занима са истымъ дѣломъ, и имао е срећу, помоћу родолюбивы Срба, знатно число досадъ сасвимъ непознаты старосрбски новаца овде у Србиі скупити, кои се іошть нигди начертани или описани неналазе, и кое онъ што скоріе на свѣтъ издати жели. Ако дакле и други ревнителѣи и родолюбци, а именито ако Госп. Стоячковићъ у Лѣтопису исто учини, можемо се надати да ћемо лѣпу збирку одъ овы уваженія достойны споменика старе србске славе саставити.

Дръ. Ш ***** къ.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Нико ние тако велика будала, да неће другогъ већегъ, кои му се диви и чуди, њаћи.

Буало.

Промена е зачинъ живота, но любви свакій, краль на престолу, пастиръ у полю; но любви художество и природа.

Аріостъ по Николаю.

Ко по своіой вољи живи, живи безъ сумнѣ добро; но и то текъ онда, ако ништа друго неће, него само оно, што треба, да хоће.

Фрид. Логанъ.

Д. Матићъ.